

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XV. Invincibilis ignorantia Dei non datur in adultis ratione utentibus;
uti nec juris naturalis quoad universalia principia illius; nec quoad Decalogi
præcepta; nec malitia peccatorum carnis, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

placere; quæ cupiditas si ex animis Ministrorum Ecclesiæ eradicari posset, mundus protinus (ut B. Joanni Chrylostomo visum est) à vitiiis esset emundatus. Tolle (ait sanctus ille Doctor homil. 43. op. imperf. in Matth.) *hoc vitium à Clero, ne velint hominibus placere, & omnia vitia rescedantur.*

81 Aiunt quidem isti, se non refugere difficultatem, in iis quæ practicabilia sunt: at modum illum, quem Sancti & quidam Theologi docent, videri impracticabilem.

At quibus videtur impracticabilis, nisi iis qui hominibus quærent placere? Videant ergo ipsi, ne mentiatur iniquitas sibi. Non enim impracticabilis esse potest modus, qui (teste Eminentissimo Cardinali Aguirio) inhæret non modò Conciliis, Canonibus, & Patribus, non solùm gravissimis Cardinalibus, Episcopis, & Theologis horum temporum, sed etiam rationi manifestæ, fundatæ in doctrina fidei, & experimento frequentî; maximoque cum fructu practicatur à millenis millenisque Parochis, Confessariisque, etiam sanctissimis, sapientissimisque, uti testantur Episcopi complures, atque cum ipsis duo celebres è Societate Theologi, Paulus Segneri, nuper Theologus Pontificius (qui majori parte vitæ per totam Italiam Missionarius fuit) in Instructione Confessariorum c. 4. & in Instructione Pœnitentis c. 9. & Emericus de Bonis, qui ab annis plusquam centum in tract. de Sacram. Altaris, posteaquam dixit, quòd illi qui habitum peccati contraxerunt, non nisi magno nisu, magnæque animi contentione excitare in se salutiferum peccatorum dolorem valent, ideòque necesse sit, ut subeant (post exposita expansaque flagitia) pœnarum & laborum genera quibus sentiant, doleant, & detestentur præteritas culpas: quod quia ab illis non exigitur, citò suum vomitum resorbent. Post hæc (inquam) statim subjungit: „ Multi Confessarii pii prudentesque testantur, innumeros homines, qui peccatis prius obstricti erant, quòd eam rationem tenuissent, dilatâque absolutione sæpiùs ad tribunal pœnitentiæ, ut animi statum identidem aperirent, illis reddere iussissent, impositâ interim delictorum pœnâ, priusinos mores in melius mutavisse, & magno gaudio, magnoque deinceps in virtute progressu, infandam peccati consuetudinem abiecitse.

82 Et quomodò impracticabilis asseritur doctrina de absolutione consuetudinariis, & quibusdam aliis magnis peccatoribus differenda, donec aliquanto tempore per dignos pœnitentiæ fructus, seu pœnalia pœnitentiæ opera, pro vera conversione impetranda, pulsarint ad fores divinæ misericordiæ, cum opera quæ ad hoc ipsis à zelosis Confessariis injunguntur, nec secundum durationem temporis, nec secundum acerbitatem... æquent ne centesimam quidem partem ejus pœnitentiæ, quam veteres canones ante absolutionem exigebant? uti observat Eminentiss. Card. Aguirius dissert. 8. in can. x1. &

x11. Concilii Tolet. III. excursu 1. n. 159. Nulla itaque ea in re vel umbra impracticabilitatis; sed ipsius allegatio argumentum est ahimi seipsum quærentis, à sacerdotali quoque vigore deficientis. Nec enim eam allegant, nisi qui quæ sua sunt quarunt, non quæ Jesu Christi.

60. inexcusabiles tandem esse, qui sine debita facti informatione id agunt, quod sine competente veritatis notitia agere periculosum est. Quia ipsos temeritas accusat. Sic hisce temporibus graviter culpabiles sunt, qui nimis leviter credendo aliis, viros pios, & innocentes traducunt, ut hypocritas, hæreticos, Novatores, Janenistas, Rigoristas, &c. Vitium istud hodie communissimum est, propter quosdam importunos obtretractores, qui argumentis delituti, quosvis suis mollioribus opinionibus contradicentes, etiam sanctissimos, sapientissimosque, quinque famosas propositiones cum Ecclesia sincerè detestantes, abjecto Dei timore, spargunt esse tales. Quasi non scriptum sit: *Maledici regnum Dei non possidebunt.* Sed væ illis, cum venerit Dominus rationem ponere cum servis suis!

CAPUT XV.

Invincibilis ignorantia Dei non datur in adultis ratione utentibus; uti nec juris naturalis quoad universalia principia illius; nec quoad Decalogi præcepta; nec malitia peccatorum carnis, v. g. fornicationis, molliæ, &c. ab ullo ejusmodi adulto censenda est inculpate ignorari.

§. I.

De ignorantia Dei.

Invincibilem Dei ignorantiam à Sanctis non 85 agnosci, perspicuè ostendimus to. 1. de Deo dist. 2. a. 4. n. 84. Et ideò eos merito torqueri qui Deum nesciunt, ut impios, ut injustos, nisi profanus nemo deliberat, cum Parentem omnium, & omnium Dominum, non minoris sceleris sit ignorare, quam ledere, ait Minucius Felix in octavo.

Hinc divina Scriptura generaliter & indistinctè culpât homines, in quibus Dei cognitio non est. Sap. 13. *Vani sunt omnes homines, in quibus non subest scientia Dei.* Quia, ut Apostolus Rom. 1. dicit, *invisibilia Dei, à creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta, conspiciuntur: sempiterna quoque ejus virtus & divinitas: ita ut sint inexcusabiles.* Illa quippe ignorantia ipsorum provenit ex natura ipsorum nimium depravata, ut Augustinus docet tr. 16. in Joan. *Exceptis paucis, in quibus natura nimium depravata est, universum genus humanum Deum hujus mundi fatetur Auctorem.* Videri etiam potest serm. 1. de verb. Dom. Deum verum plures quidem ignoraverunt ante adventum Domini, quando singulariter notus erat in Judæa Deus; sed eos veniam indignos Sapiens pronuntiat Prov. 13.

his verbis: *Nec his debet ignosci. Si enim tantum potuerunt scire, ut possent estimare factum, quomodo sum Dominum non facilius invenerunt?*

87 Per consequens nullum juris naturalis transgressorem à peccato excusat ignorantia Dei: utpote semper vincibilis, culpabilisque. Unde nullus in tota Scriptura divina, ab offensa & vindicta Dei excusatus legitur ex hoc quòd Deum ignoraverit; quin potius homines per ignorantiam illam Deo abominabiles facti leguntur, ipsiusque vindicta exterminati, prout inter ceteros Chananæi, Amorrhæi, &c. conformiter ad illud Ps. 78. *Effunde iram tuam in Genes qua te non noverunt, & in regna que nomen tuum non invocaverunt.* Unde & Apostolus 2. Thessal. 1. Christum in die iudicii venturum prædicat in flamma ignis dare vindictam eis qui non noverunt Deum.

88 Nihil ergo miserius, nihil æternæ damnationi propius, quam ignorare Deum, creaturamque rationalem, ad imaginem Dei conditam, non cognoscere Conditorum suum, Patrem suum, Dominum suum, summum bonum suum, & ultimum finem suum. Quem cum cognoscere maxima sit beatitudo, juxta illud: *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum, &c.* ignorare ergo maxima est hominis miseria, peccatique originalis pœna gravissima, ut Augustinus agnoscit l. 22. de Civit. Dei c. 22. Et Ecclesia cum Augustino.

89 Unde à communi Christianorum sensu, & sanâ doctrinâ, aliena videtur propositio ista Card. Sfondrati in suo prædestinationis Nodo dissoluto pag. 152. *Cum hæc (Dei) ignorantia barbari impeccabiles reâderentur, alioquin certissime peccaturi, si agnoscerent, sequitur hoc ipsum beneficium esse, lin. 36. & gratia partem magnam, ut addit l. 32. Quævisse videtur hic Author singulares, pingues, & inauditos errores, prout observat doctus Anonymus in Responsione pro S. Augustino ad Nodum dissolutum: Quid enim (inquit) potest cogitari enormius, quam Dei ignorantiam hominibus esse magnam gratiæ & beneficii partem, quam Ecclesia cum Augustino credit gravissimam peccati penam, uti dixi num. præcedenti? Quomodo Dei ignorantia esse potest pars magna divinæ gratiæ; cum propius gratiæ effectus sit Dei cognitio & amor; nec Christus dici queat mortuus, ut suo hominibus sanguine Dei ignorantiam promereretur? Quod aliâ sequeretur, nec tamen sine blasphemia dici potest. Quomodo Dei ignorantia Barbaros reddere potest impeccabiles; cum juxta divinam Scripturam & Patres ipsa peccatum sit gravissimum?*

90 Hoc dicit quidem Sfondratus, in hypothefi, quòd illa Barbarorum ignorantia sit invincibilis, quam hypothefim possibilem esse negat. Et datâ illâ hypothefi censet ipsos peccare non posse: cum enim (ait ibidem l. 33.) peccatum sit essentialiter offensio & injuria Dei, sublatâ Dei cognitione, necessariò se-

quitur, nec injuriam, nec peccatum, nec æternam pœnam esse. Verùm impeccabiles atque ab æterna pœna immunes asserere, etiam parricidas, hospitem necatores, ac portenta libidinum consecrantes, quos Deus tantâ gratiâ, hoc est cæcitate mentis, summâque sui ignoratione donaverit, hoc est asserere aliquid pejus peccato philosophico; ab Alexandro VIII. damnato. *Hæc nempe ad Sinenses solatiâ deferebant, quibus excæcata gentis, ac de parentum suorum sapientiâ immensum gloriantis, superbiam demulcerent (aiunt quinque Illustrissimi Gallia Præsules in epist. ad Innoc. XII.) Horum ergo gratiâ querebatur, "an infideles, & præcepta naturalia transgredientes, pœnas æternas mereantur? Et negabant aliqui: quia ignorantia Dei, & Legislatoris, à tam gravi pœna excusantur. ... " At sacra Congregationis auctoritate Consultores respondebant; procat dubio damnari eos, idque pœnis æternis, de quibus questio instituta erat; nec illam turpissimam ignorationis Dei excusationem admittebant (uti constat ex consult. & resp. anni 1674. q. 24. in libro Fr. Dominici Ferdinandi Navarrette Dominicani tr. 7. pag. 503.) Alexander verò VIII. recentissimo edito die 24. Augusti 1690. decernebat hoc temerarium, pium aurium offensivum, atque erroneum, si dicatur: "peccatum philosophicum, quantumvis grave, in eo qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, esse grave peccatum, sed non esse offensam Dei, neque peccatum mortale & dissolvens amicitiam Dei, neque æternâ pœnâ dignum. " Quo decreto nihil sublevati sumus (pergunt sapientissimi Præsules) si ab ipsa Urbe, à tanta dignitatis Viro, portentosa doctrina, non tantum ad Sinenses, sed etiam ad omnes Republica Christiana provincias diffundatur. Sic enim duo invalescerent. Primum, ut essent omnino impeccabiles, qui summè & invicte, si quidem id fieri posset, ignorarent Deum. Alterum, ut ea ignorantia ad gratiam, non autem ad peccati gravissimam pœnam pertineret. Que duo ab errore defendi non possunt. Hactenus Illustrissimi illi, postea probantes duo ista ab errore defendi non posse. Neque enim fieri potest, ut innocens Deo sit, qui (extinctâ licet cognitione Dei) recte rationis & conscientia lucem, à Deo exorientem spernit. Neque item fieri potest, ut non sit contumeliosus in Deum, qui recte rationi, cujus Deus Auctor & Vindex est, inferi injuriam.*

De pœnarum verò per hanc ignorantiam sublatâ æternitate, qui cum Sfondrato sentiunt, non advertunt, pœnarum æternitas à qua radice profluit. Nempe (ut ait S. Gregorius Magnus l. 34. Moral. c. 16.) *vellent mali sine fine vivere, ut possent sine fine peccare; quippe qui felicitatem ac finem ultimum in prava delectatione designant. Neque verò quisquam est, qui non æternum esse velit id, quo se beatum putat. Inest ergo cuicumque mortali peccato quadam concupiscentia æternitas, atque, ut ita dicam, immensitas; cui profectò Deum totâ suâ infini-*

tate, atque aternitate, ac sanctitate adversari
neceffe fit. Ergo mortale quodcumque peccatum,
contra legem etiam naturalem, habet aliquid
quod aternam iram provocet. Unde quocumque
peccato rectam rationem laeseris, exurgit ille ul-
tericis conscientie stimulus, ille vermis interior,
qui (teste Christo) NON MORITUR; cujus adeo
immortale virus, morsus indefessus: quod sup-
plicii genus qui extinguendum putat, Evangelio
contradicat. Vermem autem illum profecto comi-
tatur sempiternus ignis; à quo si impios illos exe-
meris, erit, non modo parvulis, verum etiam
adultis, Deum nescientibus, à sempiterno igne
seclusus assignandus locus. Nec in sinistra erunt
perditi ac scelerati, qui Deum nesciunt, ejus-
que ignoracione multati, nec à prateritis pec-
catis expedire se possunt, & in nova proruunt.
Non ergo impeccabiles, qui legem naturalem,
quam sciunt, non impune contemnunt. Nec, si
vel maxime sint impeccabiles, id beneficii loco
consequuntur. Etsi enim gratia est, peccare non
posse in bona voluntate firmatos; non proinde
gratia, sed peccati esset poena gravissima, pec-
care non posse, eo quod ignorarent Deum, quo
nihil est miserius, & aeternae damnacioni propius.
Errat ergo quisquis putat, quod quia lege Dei
& gratia perverli & ingrati abutuntur, subtra-
ctio legis, & gratiae, non poenae (quod sem-
per Ecclesiae visum est) sed gratiae & benefi-
cio imputetur.

92 Sententia itaque illa Sfondrati duos errores
gravissimos involvere videtur, ipso philoso-
phismo pejores. Primò quòd ignorancia illa
Dei beneficium & gratia Dei sit. Secundò
quòd per eam hominem impeccabilem asserat.
Utrumque adeò singulare est, atque inaudi-
tum, ut neutrum aliquis unquam Philosophi-
sta ausus fuerit asserere. Enimverò si utrum-
que istud verum foret, defendenda non essent
tenebrae Atheorum, caterorumque Deum ig-
norantium; sed gratiae potius agenda Deo pro
ignorancia illa, per quam impeccabiles eva-
sissent; & excaecatio ipsorum potius esset im-
peccantiae privilegium, quam poena peccati.
Sed plura de his p. 5.

93 Solum hinc addo id quod sapientissimi Epif-
copi illi insinuant, nimirum quòd eo ipso
quòd homo per conscientiae remorsum cognos-
cit se contra rectam rationem peccare, im-
plicitè & confusè cognoscat se peccare contra
legem aternam (adeòque contra Deum:) co-
gnoscat enim se peccare contra legem, supra
humanam mentem lucentem, cujus luce cog-
noscent, contra rectam rationem esse quod
faciunt. Sentiunt namque, velint nolint, se
istius legis luce accusari, damnari, torqueri,
nec se posse jugum & imperium ipsius excu-
tere. Quòd proinde lux illa sit homine poten-
tior, nec aliud quam aeterna Veritas, supra
humanam mentem lucens. Satis enim sentiunt,
Veritatem illam esse immutabilem, nec esse hu-
manam rationem, vel humanam mentem præci-
sè: utpote quam impii, contra rationem hu-
manam agentes, non usque adeò venerantur,

quin jugum ipsius excutere valeant; quemad-
modum frequenter excutunt jugum cujus-
cumque humanae auctoritatis. Sentiunt ergo
esse aliquid supra humanam rationem & supra
humanam mentem; sentiunt insuper esse ali-
quid immutabile, sive habens vim immutabi-
lem & inexcutibilem obligandi, accusandi,
torquendi, &c. utpote quam nullus unquam,
quamlibet impius, excutere potuerit. Satis
ergo percipiunt esse Veritatem immutabilem,
humanam mente superiorem; quae aliud non est
nisi lex aeterna, sive Deus, ut pulchrè expli-
cat Augustinus l. de ver. relig. c. 39. l. de Mag-
istro c. 11. & seqq. necnon l. 1. de Trinit.
c. 15. ubi ex luce seu lege illà aeternà prove-
nire dicit, quòd ipsi etiam impii cogitant a-
ternitatem, & multa rectè comprehendunt,
rectèque judicant in hominum moribus. Qui-
bus ea tandem regulis judicant, nisi in qui-
bus vident quemadmodum quisque vivere de-
beat, etiamsi nec ipsi eodem modo vivunt? Ubi
eas vident? Neque enim sua in natura, cum
procul dubio mente ipsa videantur, eorumque
mentes constet esse mutabiles; has verò regulas
immutabiles videat, quisquis in eis & hoc vi-
dere potuerit. Nec in habitu sua mentis: cum
illa regula sint justitia; mentes verò eorum con-
stet esse injustas. Ubinam sunt ergo illa regula
scripta, ubi quid sit esse justum & injustum ag-
noscat? Ubi cernit habenarum esse quod non ha-
bet? Ubi ergo scripta sunt, nisi in libro lucis
illius, quae Veritas dicitur, unde omnis lex ju-
sta describitur, & in cor hominis... non mi-
grando, sed tamquam imprimendo transferuntur;
sicut imago ex annulo in ceram transit, & an-
nulum non relinquit, &c.

§. II.

De ignorantia principiorum universalium juris
natura.

Principia universalia juris naturae, ista uti-
94 que, quod tibi non vis fieri, alteri ne fece-
ris, &c. à nullo rationis compote ignorari,
experientia, & SS. Patres docent, Hierony-
mus, Augustinus, &c. Quippe Hieronymus
in epist. ad Algasiam q. 8. Nullus (inquit)
hominum est, qui hanc legem nesciat... quod
tibi fieri nolueris, alteri non feceris. Augusti-
nus in Psal. 67. Scripsit Deus natura legem,
quam non sinitur ignorare, dum id quod facit,
non vult pati. V. Beda in eundem Psal. Pla-
nissimum & aperitissimum est omni homini illud
praeceptum: quod tibi non vis fieri, alteri ne
feceris. S. Thomas 1. 2. q. 94. a. 4. Lex natu-
rae, quantum ad prima principia communia, est
eadem apud omnes, & secundum rectitudinem,
& secundum notitiam.

§. III.

De ignorantia praeceptorum Decalogi.

SI non detur inculcata Dei ignorantia, nec 95
Principiorum universalium juris naturae;
pro-

profecto nec earum conclusionum, quæ proximè & evidenter ex iis consequuntur, facilimoque discursu manifestant sese omni homini, ratione utenti, dummodò tantillum reflectat & attendat, quando in materia istarum conclusionum hîc & nunc operandum est. Atqui talia sunt Decalogi præcepta. Quilibet enim, antequam operetur, tenetur reflectere & attendere, an id quod operari vult, conforme sit communibus seu universalibus regulis, quibus dirigi debet in omni operatione sua. Cùm hoc ipso, quo tenetur rationabiliter operari, teneatur inspicere, nùm operatio sua conformis sit rectæ rationi, ac per consequens primis & communibus regulis illius.

96 Vel igitur operaturus ad eas reflectit, & attendit, vel non? Si non, ignorantia seu inadvertentia ipsius, procul dubio culpabilis est: quia agit sine debita reflexione ad id quod agit. Si sic, statim sentit & cognoscit, quòd v.g. occidere, mœchari, &c. sit contra primas illas communisque rectæ rationis regulas. Quemadmodum enim omnis, qui scit omnem hominem esse animal rationale, & omne animal rationale esse risibile, si tantillum reflectat, attendatque ad vim propositionum istarum, statim sentit evidenter inde consequi, quòd omnis homo sit risibilis: sic omnis qui scit commune istud principium, *quod tibi non vis fieri, ne feceris alteri*, seque nolle ab alio occidi, nec suam uxorem ab altero corrumpi, tantillum reflectat & attendat ad ista duo, statim evidenter sentit inde consequi, quòd nec ipse debeat alterum occidere, uxorem alterius corrumpere, &c. Statim (inquam) id sentit, dicitque cum Augustino in l. de decem chordis c. 10. *Furtum si faciam, id facio quod pati nolo. Si parentibus meis honorem non deferam, quando volo ut mihi deferatur à filiis meis, id facio quod pati nolo. Si occidam, se accedam ad uxorem alterius, & nolo ut uxor mea tale quid faciat; si concupisco uxorem proximi mei, nolens ut concupiscatur mea, id facio quod pati nolo.* Omnia itaque secundæ tabulæ præcepta facillimè, & quasi sponte suâ fluunt ex primo illo communique principio, quod tibi non vis fieri, &c.

97 Quoad præcepta primæ tabulæ, quæ sunt de amando & colendo Deo, quisquis cognoscit Deum esse (quod à nullo rationis usum habente absque culpa ignoratur) eo ipso cognoscit amandum, colendumque esse; sicut omnis qui parentes suos cognoscit, amandos honorandosque cognoscit. Et ideò Rom. 1. *Inexcusabiles declarantur, qui, cùm cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt. Et quomodo excusabiles essent? Cælum, terra, & omnia quæ in eis sunt, undique mihi discunt, ut te amem* (inquit Augustinus l. 10. Confess. c. 6.) *nec cessant dicere omnibus, ut sint inexcusabiles.* Cui conformiter Bernardus l. de diligendo Deo: *Inexcusabilis est omnis, etiam infidelis, si non diligit*

Dominum Deum suum toto corde, &c. Clamat nempe intus ei innata ratio, & non ignorantia rationi iustitia, quod ex toto se diligere Deum debeat, cui se totum debere non ignorat.

§. III.

Peccata carnis, fornicatio, mollities, &c. nunquam censeri debent ab homine ratione utente prorsus ignoranter commissa, saltem ignorantia invincibili & inculpata.

Multa principia juris naturæ à multis invincibiliter ignorari posse visum est P. Georgio de Rhodes disput. 2. de peccatis. Decalogi præcepta majori ex parte posse diù invincibiliter ignorari censet Sanchez l. 1. in Decalogum c. 16. n. 33. & Vasquez apud ipsum. Fornicationem quidem esse peccatum, sed dari posse de eo invincibilem ignorantiam, dicit Escobar tr. 1. exam. 8. c. 3. n. 49. referens Tannerum.

Sed in contrarium est Scriptura & traditio. Quia licet contingere fortè possit, quòd fornicatio, mollities, &c. ab aliquibus ignorentur esse peccata, sicut & alia contra Decalogum perpetrata; nulla tamen ejusmodi à divina Scriptura & Patribus excusantur, ob ignorantiam, sed absque ulla exceptione damnantur. Quod argumento est ignorantiam illam nunquam inculpabilem & involuntariam, sed semper voluntariam culpabilemque esse. Constat hoc ex ignorantia Gentilium, earum quoque nationum, quæ vel ipsa adultèria, furta, aliaque ejusmodi, præceptis Decalogicis expressè contraria, licita putaverunt, per consequens peccata esse ignorarunt. Siquidem Germani (teste S. Thoma 1. 2. q. 44. a. 6. id censuerunt de furtis; sicut & Lacedæmonii (teste Plutarco in vita Licurgi) de adultèriis. *Quid loquar de cæteris Gentibus?* (ait D. Hieronymus l. 2. adversus Jovinianum sub initium) *cùm ipse adolescentulus in Gallia viderim Scotos, Gentem Britannicam, humanis vesci carnis, & cùm per silvas porcorum greges, & armentorum, pecorumque reperiant, pastorum nates, & feminarum papillas solere abscondere, & has solum ciborum delicias arbitrari Scotorum natio uxores proprias non habet, & quasi Platonis politiam legerit, & Caronis sectetur exemplum, nulla apud eos conjux propria est, sed, ut cuique libitum fuerit, pecorum more lascivium. Persæ, Medi, Indi & Ethiopes... cum matribus & aviis, cum filiabus & neptribus copulantur. Massageta & Derbices miserimos putant, qui agrotatione moriuntur, & parentes, cognatos, propinquos, cùm ad senectutem venerint, jugulatos devorant, rectius esse ducentes, ut à se potius, quam à vermibus comedantur. Puerorum amores liberis, non servis, Solon permisit, uti refert Chrysofostomus homil. 4. in c. 1. epist. ad Rom. cùm tamen ne turpitudinem quidem factum hujusmodi esse crederem (inquit) sed veluti venerandum, honestum, ac majus, quam quod ser-*

eorum personis conveniret. Inexcusabiles nihilominus omnes illi fuerunt, quia ignorantia ipsorum inculcata non fuit, utpote proveniens ex hoc quod habuerunt depravatam rationem ex passione, seu ex mala consuetudine, ait S. Thomas loco citato. In poenam proinde scelerum suorum, in tantum excæcavit eos malitia ipsorum, quod supercecidit ignis, & non viderunt solem. Ex sua itaque culpa in horribiles illas tenebras inciderunt. At verò si ignorantia causerit ex culpa, non potest subsequentem culpam ignorantia excusare. S. Thomas lect. 7. in cap. 1. epist. ad Rom.

100 Et ideo antiquos habitatores terræ Chanaan, ob similia peccata, velut peccatores, impios, & sceleribus pollutos, Deus ejecit de terra, juxta cap. 18. Levit. ubi Dominus populo suo Israël dicit: *Ne polluamini in omnibus his, quibus contaminata sunt universæ Gentes, quas ego ejiciam ante conspectum vestrum, & quibus polluta est terra: cujus ego scelera visitabo, ut evomat habitatores suos.* Et ut ostenderet Dominus illos non ejiciendos ob sola scelera scienter, sed & ignoranter commissa, cap. 20. addidit eos à se bominandos & expellendos, propter scelera quæ ipsi crediderunt non esse scelera, sed facta legitima, id est legitima Republicæ statuta, sibi à Regibus & Magistratibus suis præscripta: *Nolite ambulare in legumis nationum, quas ego expulsurus sum ante vos. Omnia enim hæc fecerunt, & abominatus sum eas.* Sic enim ipse quoque idololatriæ error tamquam lex custoditus est, & tyrannorum imperio stabilitus, ut dicitur Sap. 14. ita ut error iste paulatim introductus, invalescente diuturni temporis consuetudine, idolorum cultus usque adeo habitus fuit pro legitimo cultu, ut eum nationes tamquam legem justam custodirent, & quamvis unaquæque earum, hoc naturæ legem putaverit quod didicit, ut supra Hieronymus; nihilominus justo Dei judicio, tamquam abominabiles, puniæ sunt, secundum suas nequitias, prout dicitur ibidem c. 19. Similiter Rom. 1. inexcusabiles declarantur Gentium Philosophi, qui cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt... sed evanerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum. Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. Et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium. Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in immunditiam, ut contumeliis afficiant corpora sua.

101 Cum igitur à peccato non excusent cæcitas & ignorantia, per peccatum præcedens inducta, à peccato excusandæ non sunt delectationes & actiones impudicæ, v. g. mollietatis & aliæ impudiciæ puerorum, si voluntariæ sint, licet ignorentur esse peccata: si quis enim ignorat eas esse peccata, hoc provenit ex cæcitate cordis, aut tenebris per aliud quod peccatum ipsorum causatis. Nam si tot

ipsorum dispositum esset, ut oportet, erga Deum, nec ex peccatis præcedentibus tenebræ superessent, inordinationem in illis agnoscerent: utpote quam agnoscunt qui in timore Domini justè & piè vivunt. Enimverò certum est peccata illa non comitti ex sola ignorantia, sed etiam ex concupiscentia, quæ in intellectu tenebras, & in affectu inordinationem causat; innumerisque homines hoc pacto decipit humani generis hostis, & ad innumera peccata inducit, ad simonias utique in beneficiis, ad usuras in contractibus, ad excessus in sæculi vanitatibus, &c. Unde enim circa simoniam v. g. provenit ignorantia, nisi ex eo quod homo nec affectum illum, nec æstimationem Dei, & eorum quæ Dei sunt, habeat, quem habere debet? Et unde provenit istius affectus & æstimationis defectus, nisi ex eo quod nimis afficiatur erga divitias & honores, quos sperat mediante contractu simoniaco? Unde etiam in uteris, & sæculi vanitatibus, ignorantia provenit, nisi ex eo quod placeant, & cor ad illa conversum, à Deo avertatur, & ideo lumen à lumine non recipiat. Similiter ergo ignorantia in peccatis carnis ex eo provenit, quod cor hominis ad carnis voluptates conversum, à Deo avertatur, & ideo non illuminetur. Si quidem non agit in hominibus diabolus, qui suadet & decipit, nisi ut peccatum voluntate committant, vel ignorantia veritatis, vel delectatione iniquitatis, vel utroque modo, cæcitate scilicet & infirmitatis, seu concupiscentiæ.

Et inde fit, quod pueri ad ista perpetranda latebras quærunt, erubescuntque dicere patri vel matri, tale quid se fecisse, licet dicere non pudeat, fecisse se necessaria naturæ, vel similia, non moralem, sed physicam dumtaxat coram hominibus indecentiam præ se ferentia; pro quibus nec latebras quærunt, nec viri gravis præsentiam fugiunt, sicut pro impudiciis illis. Signum est ergo quod quasi naturaliter videant iis inesse turpitudinem erubescentiæ dignam, licet distinctè non videant iis Deum offendi. Non magis proinde excusandi sunt, quam infelix Eremicola, de quo S. Petrus Damianus, Cardinalis (tantæ eruditionis & sanctitatis, ut consiliis ipsius Summi Pontifices in summis Ecclesiæ negotiis uterentur, prout nominatum usus est S. Gregorius VII.) opusc. 7. c. 21. narrat, quod cum multis virtutibus cum suo collega, Deo servivisset, hac illi per diabolum injecta cogitatio est, ut quodcumque libidine vitillaretur, sic semen detrium genitalis membri egerere deberet, tamquam phlegma de naribus projiceret. Quis ob id demonibus, moriens, vidente socio traditus est; tamen si (prout idem sanctus Cardinalis c. 22. profequitur) nesciendo peccavit, sibi hoc licere, velut naturalis officii debitum, æstimavit per simpliciatem. Tunc idem socus... penè desperavit dicens: O quis poterit salvus esse! Quomodo iste perit? Cui mox Angelus.

Angelus adstantis dixit: Ne turberis; isto enim, licet multa bona fecerit, tamen per illud vitium, quod Apostolus vocat immunditiam, cuncta fœdavit.

103 Nec magis, imò minùs excusandi sunt quàm puer, qui natus & educatus inter Paganos, majorum auctoritate & consuetudine deceptus, sine mali suspitione colit idola. Quem S. Augustinus in Plal. 64. à peccato non excusat, cum dicit: *Quid faceret puer natus inter Paganos, ut non coleret lapidem, quando illum cultum insinuaverunt parentes ejus? Inde prima verba audivit; illum errorem cum lacte suxit. Et quia illi qui loquebantur majores erant, & puer, qui loqui discebat, infans erat; unde poterat parvulus nisi majorum auctoritatem sequi, & id sibi bonum ducere, quod illi laudarent? Vult nihilominùs Augustinus, tales, ad Christum conversos, de eo veniam à Domino deprecari, cum Psalmista dicendo: *Sermoines iniquorum prævaluerunt super nos, & impietatis nostris in propitiabere.**

104 Nec magis excusandi sunt, quàm Tutus Lymeni, civis Hipponensis, vir fidelis & gravis, de quo S. Augustinus serm. 111. (per Doctores Parisienses olim adjecto) narrat, quòd cum nescio cui depositum neganti juramentum detulisset (delationem istam licitam existimans, sicut & hodie Casuistæ aliqui licitam censent) & hic pejerasset; *Tutus Lymeni ipsa nocte fuit exhibitus ad Judicem, & cum magno impetu atque terrore pervenit ad Presidentem Excelsam quendam, & admirabilem Virum, cui parebat Officium similiter Excelsorum. Fuit perturbatus retrò vocari, & interrogatus his verbis: Quare provocasti hominem ad juramentum, quem sciebas falsum esse juraturum? Respondit ille: Negavit mihi rem meam. Et responsum est illi: & nonne melius erat, ut rem tuam, quam exigebas, perderes, quàm animam istius hominis falsâ juratione perimeres? Prostratus jussus est cadi. Cesus est tam graviter, ut in dorso evigilantis vestigia plagarum apparent. Sed dictum est illi, postquam emendatus est: parvum decepta innocentia tua. De cetero cave ne facias. Fecit quidem ille magnum peccatum (ergo non taliter innocens fuit, quin mortaliter deliquerit, sed hoc sensu innocenter, & quia ignorantè) & emendatus est, id est graviter punitus. Sed multò gravius peccatum faciet qui, post illum meum sermonem, & istam meam admonitionem, & exhortationem, tale quid fecerit. Ubi eximius P. Christianus Lupus in dissert. de opin. probab. c. 10. sapienter advertit, quòd verba ista, parvum innocentia tua, edicunt Tutum Lymeni peccasse ex ignorantia. Hæc verba, multò gravius peccatum faciet, &c. edicunt Hipponensis populi plures fuisse in eodem errore. Denique verba, fecit ille magnum peccatum, evincunt ipsum peccasse mortaliter. Quo ergo colore puorum illorum impudicitia magis excusari potest per ignorantiam, quàm delatio illa juramenti in Tuto Lymeni?*

Tom. I.

Denique quòd similes impudicitia per ignorantiam excusanda non sint, Augustinus docet in inchoata expositione super epistolam ad Romanos: *Quid agimus de iis, qui cum baptisimi Sacramenta pueri vel infantes perceperunt, postea negligenter educati, per ignorantia tenebras vitam turpissimam ducunt, nescientes omnino quid Christiana disciplina jubeat, aut vetet, quid polliceatur, & quid minetur, &c. An audebimus peccata eorum propterea non ignorantia peccato deputare, quia baptizati peccaverunt, cum omnino ignorantes, & omnino, quemadmodum dicitur, ubi caput haberent nescientes, in magno errore peccaverint. Ubi, ut etiam Christianus Lupus benè advertit, "agit in quosdam asserentes nulla esse posse peccata ignorantia" (peccata utique verè imputabilia) " & ipsos revincit per ignorantem impudicitiam quorundam indiscipline educatorum juvenulorum. Affirmat ipsam omnino procedere ex ignorantia, & tamen per pœnitentia Sacramentum debere deleri; ideòque esse peccata mortalia. Et certè isti nebulonculi suis immunditiis quærunt latebras, erubescunt de ipsis; ideòque naturaliter vident esse turpia monstra. " Certè quòd per pœnitentia medicinam ejusmodi peccata curanda sint, Augustinus adeò frequenter evidenterque repetit in contextu, ut omnino fallantur, qui putant solùm esse peccata materialia. Nullam certè impudicitiam à mortali excusat Apostolus Ephes. 5. v. 5. cum dicit: *Hoc autem scitote, intelligentes quòd omnis fornicator, aut immundus... non habet hereditatem in regno Dei.* Nec unquam in epistolis suis aliquam impudicitiam excusat, sed in omnibus universaliter damnat, nullâ uspiam additâ exceptione, vel exceptionis indicio. Nec certè est quòd sibi quisquam de ignorantia blandiatur, quia quidquid sit in speculatione, deturbe, an non detur inculcata similibus ignorantia; nullus in praxi securus esse potest, ignorantiam suam inculpatam fuisse: cum nullus securus esse queat de non data ulla culpabili causa istius ignorantia, vel per inordinatam voluntatis ad creaturas adhesionem, vel per neglectam legis æternæ sufficientem considerationem, vel per neglectum aliquid eorum quæ cap. 13. necessaria diximus, ad hoc ut ignorantia censeatur invincibilis & inculpata.*

CAPUT XVI.

Aliquid ad jus naturale pertinens inculpatè ignorari potest ignorantia speculativa, præsertim in abstrusioribus; sed vix aut ne vix quidem unquam aliquid ejusmodi censendum est inculpatè ignorari ignorantia praticâ. Omne proinde quòd deliberatè sit contra jus naturale, peccatum est.

Sensus est, quòd aliqua jus naturale concernentia ignorari possint absque culpa, quando scientia ignorantia opposita, hic & nunc necessaria non est ad propriam directionem